

FEDDE

Een leven in achttien jaar

Colofon

ISBN: 978 90 8954 950 1

1e druk 2017

© 2017, Gerda Driessen-Fröberg

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

FEDDE

Een leven in achttien jaar

Gerda Driessen-Fröberg

Van Joppe, met Joppe, voor Joppe

A loving son
Most good and kind
Beautiful memories
left behind

Geef me woorden en ik zal leven.

Inhoud

Inleiding	11
Proloog	15
Fedde 35 jaar	19
Herinnering aan het begin	29
Ik ben Fedde en ik ga dood	37
Intermezzo: voorouders Samuel en Anna	49
Huisje-boompje-beestje	57
Intermezzo: mijn vriendin Cathy	68
Liefde, oorlog en vriendschap	73
Mijn schoolkind Fedde	81
De verloren veldslag	93
Loslaten, zorgen en de film	109
Intermezzo: stroming en strohalmen	145
Wetende leven	147
Geen film maar een soap	169
Hét seizoen - mijn seizoen	192
Feestmaand december	209
Laatste adem	217
Epiloog	229
Bijlagen	233

Inleiding

Een kleine vijf maanden voor zijn dood begint Joppe te schrijven in een schrift. Eigenlijk geen dagboek in de letterlijke betekenis. Groen is het schrift, zijn lievelingskleur. Op de kaft twee leeuwen die een schild vasthouden, daaronder het woord Oxford. Universiteitsstad in Engeland. Het land waar Joppe van hield, waar hij wel wilde wonen en leven. Hij spreekt zijn denkbeeldige lezers aan.

“Camping Val de Cantobre, standplaats 119, Commune de Nant. De Cevennen, Frankrijk. Den 12e augustus van het jaar 2009.

Hoe moet ik beginnen? Zoals in de meeste boeken, denk ik. Met de ‘hoofdpersoon’. Die hoofdpersoon, dat ben ik, Joppe Fabian Sebastian Driessen. Geboren op 26 december van het jaar 1991. Oftewel 26.12.1991. Ik ben stervende. Ik ga dood. Daarom dit schrijven. In dit schrift, dit boekje zo je wilt, ga ik alles opschrijven wat in me opkomt. Gebeurtenissen, wijze lessen, herinneringen, feiten, verhalen en al het andere dat ik kan bedenken.”

Zijn laatste bijdrage schreef hij op 18 december 2009, vol verdriet, een hartekreet om troost.

“Op 17 december 2009 heeft pap nog eens naar m’n longen geluisterd. Dat had ik hem gevraagd. Ik kan m’n kamer niet meer op en neer zonder te hijgen alsof ik een sprintje heb getrokken. Dat is abnormaal. Zelfs in rust had ik een veel te snelle hartslag. M’n arm trilt soms van boven tot onder.

Rechts hoorde pap niets meer. Die long doet dus niets meer. Waarschijnlijk zit er ook pleuravocht tussen m'n longen. Twee woensdagen daarvoor was ik bij dr. Visser, m'n internist. Het ging juist goed toen. Ik kon zelfs zuchten zonder te hoesten. Nu kan ik niet te lang praten zonder te hoesten. Ik heb pap al gezegd dat ik niet opgenomen wil worden. Geen drain. Geen ziekenhuis. Niet meer. Ik wil thuis zijn. Anders lig ik toch om de week aan de drain. Die tumor krimpt niet. Vandaag, op de achttiende, staan de tranen me nogal eens in de ogen. Ik verheug me op morgen. Dan komt Cath film kijken. Hopelijk kunnen we dan ook bijpraten. Hopelijk kan ze me troosten. Van alle mensen, al m'n vrienden, is zij de enige die dat kan. Hoe oneerlijk. Voor iedereen. C'est l'amour. Nam ze me maar terug. Liever één week met haar als m'n vriendin, dan nog een jaar zonder haar. Ik hou van haar. Ik heb haar nodig. M'n vrienden heb ik ook nodig, maar haar het meest. Hou van mij. Ik smeeek je!"

Hij wilde zijn verhaal vertellen, zijn beleving van het leven in de wetenschap dat hij doodging. Het moest uitgegeven worden zodat lezers weten hoe het is: jong zijn en leven en weten dat je doodgaat.

Hij springt van de hak op de tak, is gedetailleerd, dan weer neemt hij grote sprongen. Er zijn hiaten, veel wordt niet verteld. Hij schrijft vlug, gehaast. Zijn woorden vaak alleen maar flarden van de gedachten en gevoelens die hij had. Hij schrijft ook niet dagelijks en het schrift is maar half vol gekomen.

Ik gebruik de vertellingen van Joppe als leidraad om zijn verhaal te vertellen. Ik kleed zijn verhalen aan, waarbij ik probeer zijn stijl vast te houden. Hij begint met zich voor te

stellen en te vertellen dat hij doodgaat. En zo begint dus ook de Fedde die in december 2026 zijn computer opstart om nu eindelijk eens het ware verhaal te vertellen. En dan is hij gelijk weer die jongen van zeventien, achttien jaar.

Na Joppes dood voelde ook ik de behoefte om mijn verhaal, zijn verhaal, ons verhaal te vertellen, maar het lukte me niet. Het werd een relaas, vlak, zonder accenten, het kon zo niet boeien. En toch: ik was en ben verhalenverteller. En ik wilde zo graag Joppes wens vervullen. Ik begon te zoeken en te verzamelen. Op zoek naar de goede ingang. Op zoek naar het verhaal, maar ik vond in eerste instantie niets.

Het lag onder mijn neus, in het groene Oxforfschrift, verscholen in al die woorden en zinnen die Joppe heeft opgeschreven.

Het verhaal van Joppe en mij is werkelijkheid, onze beleving, onze waarheid. De namen van personen die in het leven van Joppe en mij een rol vervulden zijn gefingeerd. Daarin ben ik consequent geweest: ook Joppe, Paul en mijzelf heb ik een aan mijn fantasie ontsproten naam gegeven.

Kessel, 2016

Proloog

Ergens in de tweede helft van 2009 zaten Fedde en ik onderuitgezakt voor de tv naar *Pauw & Witteman* te kijken. Ze hadden een journalist-schrijver te gast die verhaalde over het verdriet dat hij en zijn kinderen hadden ervaren nadat zijn vrouw en hun moeder door kanker was overleden. Die journalist had daar een boek over geschreven. Plastisch verhaalde hij aan de gastentafel hoe hij en zijn kinderen huilend over de grond hadden gerold, niets meer konden dan alleen maar eindeloos en oeverloos rondzwemmen in golven van verdriet, woede en machteloosheid. Maar het werd rustig, vechten met de kracht van het water werd tot drijven en ronddobberen in de inmiddels kalm geworden zee. Uiteindelijk wisten hij en zijn kinderen aan de kant te krabbelen en konden ze hun leven weer oppakken en nieuwe richting en invulling geven. Daarover ging zijn boek. Ik vond het eigenlijk een heel mooi verhaal maar voelde wel een zekere spanning: hoe zou Fedde dit ervaren, wat deed dit verhaal met hem? Ik was erdoor geëmotioneerd geraakt en wilde Fedde al bijna vertellen hoezeer ik hem zou gaan missen, straks, als ook hij er niet meer was. Gelukkig gaf hij me niet de kans.

Fedde was inmiddels al ruim een jaar ziek, lymfeklierkanker, en had in juni gehoord dat behandelen niet meer mogelijk was, dat hij binnen niet al te lange tijd zou sterven. Hij was zeventien jaar.

Terwijl hij tot dan toe en overigens ook daarna zijn gedachten en gevoelens over zijn leven en naderende dood angstvallig voor zich hield en alleen toevertrouwde aan het papier van zijn Oxfoordschrift, kwam er nu een kort en hevig onweer, één felle bliksemschicht.

“Altijd hebben ze het over het verdriet van de mensen die achterblijven, altijd gaat het over hen. Altijd gaat het over de mensen die beter zijn geworden, die dankzij hun positieve levenshouding het gevecht met de kanker gewonnen hebben. Nooit, echt nooit, gaat het over mensen zoals ik, over ons verdriet, over ons verlies en ons gemis. Nooit.”

Zoals je verschrikt bent door een zware donderslag, je een siddering door je lijf voelt gaan om vervolgens stil af te wachten of er nog meer komt, zo verging het mij op dit moment. Maar zo snel als het onweer was gekomen, zo snel ging het weer. Ik kon niet anders uitbrengen dan een mager: “Je hebt gelijk.”

Toen hij klein was kon ik zijn pijn en verdriet met een kus op de zere plek en een kort wiegen op mijn schoot bij hem wegnemen, die macht had ik, maar nu, nu was mijn magie in de verste verte niet toereikend om deze pijn en dit gigantisch verdriet te bezweren. Machteloos moest ik toezien en nabij zijn, dat was al wat ik kon doen.

De jaarwisseling van 2009-2010 bracht Fedde door zittend, voor het raam, kijkend naar het vuurwerk en sms'end met zijn vrienden die ergens daar buiten aan het feesten waren. Zelf kreeg hij nauwelijks voldoende lucht. Hij wenste ze een gelukkig nieuwjaar en kreeg blije en vrolijke berichtjes terug. Twee dagen later, het was zondag, om 17.50 uur, stopte hij met ademhalen, uitgeput en moegestreden.

Freek en ik moesten aan de slag met de begrafenis: uitzoeken en schrijven van kaarten, teksten zoeken, een kist en grafsteen kiezen, de mis, die een dienst moest zijn, vormgeven. Leidraad daarbij was Feddes schrift, zijn aantekeningen

in de laatste maanden. Hij wilde dat zijn dagboek uitgegeven zou worden. Dat hij, dat zijn verhaal, verteld en gehoord zou worden. Toen al begreep ik dat het te persoonlijk, te fragmentarisch en te weinig was om welke uitgever dan ook te interesseren voor zijn tekstfragmenten. Ik liet het rusten.

Freek en ik zwommen een tijdlang rond in onze eigen zee van verdriet, woede en machteloosheid, en ook wij kwamen in rustiger water, dobberden wat rond en krabbelden weer aan de kant, om heel, héél voorzichtig ons leven weer nieuwe inhoud en betekenis te geven.

Geleidelijk aan groeide bij mij de behoefte om Feddes leven woorden te geven zodat het niet vergeten zou worden, ook niet als Freek en ik dement en onwetend zouden zijn, eens op onze oude dag. Ik begon te zoeken in mijn herinneringen, foto's te verzamelen, te zoeken naar Fedde in al die werkstukken en tekeningen die hij op de basisschool en later gemaakt had. En ook in schoolagenda's, rapporten, doktersbrieven en zijn gesprekjes met vrienden via MSN.

En toen viel ik stil. Ik kwam in de ban van de gedachte dat ik dit niet mocht doen, dat dit niet was wat Fedde wilde. Ik mocht niet mijn verhaal over hem, over mijn verdriet vertellen. Dat wilde hij niet, daar zou hij opnieuw woedend over zijn. En dan had hij nog gelijk ook.

Ik praatte met Freek en anderen over mijn angsten en twijfels en wilde al stoppen, de hele onderneming laten voor wat het was. En Freek zei keer op keer: "Fedde wilde dat zijn verhaal verteld zou worden."

Ondertussen ging ik een cursus creatief denken doen. Het was de bedoeling dat de deelnemers na de cursus aan een

‘eindwerk’ zouden beginnen, een soort meesterproef. Maar ik had daar geen zin in, het was blijven kriebelen, ik wilde toch nog steeds mijn energie stoppen in het verhaal van Fedde. Tijdens een van de vele gesprekken die ik tijdens de cursus voerde, zeiden mijn medecursisten Roy en Bernd met veel nadruk: “Dit ben jij, dit kun jij, dit is wat jij moet doen. Gebruik de creatieve technieken om het verhaal van Fedde te vertellen.”

Hun woorden sijpelden eerst langzaam, maar daarna met een steeds krachtiger stroom binnen, van mijn hoofd via mijn hart, naar mijn buik tot in mijn tenen.

Ik ga woorden geven aan Feddes verhaal, zijn pijn en verdriet, zijn beleving van het leven en de naderende dood, zijn humor, wijsheid en levenslust. Dit is wat ik moet doen, wil doen, kan doen en ga doen om de wens van Fedde, dat zijn verhaal verteld en gehoord wordt, te vervullen.

Fedde 35 jaar

Zaterdag 6 juli 2013

Om me Fedde levend in 2026 voor te stellen, maakte ik een mindmap van eigenschappen en kenmerken. Een aantal hiervan wilde ik eruit halen om op door te borduren. Bijvoorbeeld Fedde de bouwer, de verbinder, de zorgverlener en de aanvoerder. En toen ik zo bezig was met het maken van die mindmap en het me voorstellen van de wereld van 2026, kwam er als vanzelf al een beeld naar voren van de 35-jarige Fedde. Wat hij zelf schrijft in zijn schrift bevestigt deze voorstelling.

“Iedereen heeft toekomstdromen en wensen. Nu al heeft de dood me mijn dromen van vrouw en kind, huisje-boompje-beestje zogezegd ontnomen. En ik ben nog niet eens koud! In dezen lijkt het me dat de dood m’n toekomst is. Ik kan nu dromen, denken, over het moment van sterven. Het zal mijn moment zijn. Mijn ultieme moment van glorie. Zeker zou ik er alles voor geven te mogen blijven leven. Helaas is dit niet mogelijk. Dan maar zo. Wanneer men het leven niet naar de droom kan zetten, moet het maar andersom. Want zonder dromen en wensen, stelt het leven en daarmee de mens niets voor! Dan zijn we slechts een omhulsel van huid, gevuld met vocht en lucht. Mij niet gezien. Ik wilde altijd vrouw en kinderen. Daarin, in hun warmte, zag ik mijn geluk.”

In een stad zou Fedde nooit gaan wonen. Fedde houdt niet van uitgaan, hij houdt van rust, van de natuur, niet de hectiek en de gejaagdheid van het stadse leven. Naar de film, naar het theater, stedelijk schoon? Jazeker, maar altijd als

bezoeker, als gast. Grote kans dat hij hier in Limburg, zelfs hier in ons dorp, zou willen blijven wonen. Hij was gehecht aan zijn omgeving, voelde zich er thuis. Wilde, als hij ging studeren, ook niet op kamers gaan wonen. Nijmegen was makkelijk te bereizen geweest. Misschien was het toch gebeurd, dat op kamers gaan wonen, dat is, denk ik, zelfs wel heel aannemelijk, maar hij was teruggekomen naar zijn wortels omdat het daar het best zou zijn. Als leraar zou hij hier proberen aan de slag te komen, misschien zelfs aan de school waar hij zelf leerling was geweest. Collega worden van zijn vroegere docenten, ik denk dat een dergelijk idee hem wel zou aanstaan. En ik kan me zomaar bedenken dat het hem nog zou lukken ook. Hij zou aanvullende cursussen gaan doen, counselor worden. Daar droomde hij van. Ondertussen een relatie krijgen met een slimme, lieve meid, gevoelig en realistisch, iemand voor wie hij zou kunnen zorgen, iemand die het fijn zou vinden dat hij dat deed. Iemand ook die voor hem wilde zorgen, hem kon steunen en liefhebben. Hij was een romanticus. Ze zou hem ook weerwoord moeten kunnen geven, een goede gesprekspartner zijn over een veelheid aan onderwerpen. Slim, breed geïnteresseerd, geen modepoppetje, lief, vrolijk en ad rem, dat moest ze zijn. Een goede moeder voor hun kinderen. Twee, schat ik zo. Bij voorkeur een jongen en een meisje. Huisje-boompje-beestje. Geluk in de achtertuin.

De fysieke omgeving in 2026 zal niet schokkend anders zijn dan nu, daarvoor is het al te dichtbij, dat jaar 2026. Er zullen wat woningen afgebroken zijn, een paar bijgebouwd. Zonnepanelen zijn normaal maar liggen niet meer uitsluitend als rechthoekige pannenkoeken op de daken. Ze zijn meer en meer geïntegreerd in zonwering of versieren als